

Plantepressa

- en blogg fra botanikere ved Norsk institutt for naturforskning

Osloslørsopp *Cortinarius osloensis* er del av et særnorsk og sjeldent mangfold fra kalklindeskog. Takket være intensiv «jakt» på denne de siste årene, kjenner vi nå kanskje halvparten av artens forekomster. Er dette tilstrekkelig for en kunnskapsbasert forvaltning? Foto: Balint Dima ©NINA

Ekspertene på truede arter er utrydningstruet

En million arter på kloden trues av utryddelse. Mangelen på kunnskap om artene forsterker naturkrisen. Samtidig er ekspertene på feltet selv i ferd med å forsvinne.

Magni Olsen Kyrkjeide

FORSKER, NORSK INSTITUTT FOR NATURFORSKNING (NINA)

Marianne Evju

FORSKER, NINA

Kristine Bakke Westergaard

FORSKER, NINA

Tor Erik Brandrud

FORSKER, NINA

Onsdag 03. november 2021 - 10:19

Verden er ikke bare på vei inn i en klimakrise, men også en naturkrise. De to krisene forsterker hverandre, og tap av natur er vår tids største utfordring. Bare i Norge vet vi for lite om to av tre arter som vi har et spesielt ansvar for, og uten grunnleggende kunnskap er vi ikke i stand til å foreslå tiltak som kan bedre tilstanden. For å løse naturkrisen må vi med andre ord også løse artskunnskapskrisen. Da må vi bedre utdanningstilbudet på artskunnskap og øke ressurser til forskning, kartlegging og overvåking av arter.

Det internasjonale naturpanelet anslår at vel en million arter er truet av utryddelse, og at tre fjerdedeler av jordas landoverflate er sterkt påvirket av menneskelig aktivitet.

Hva kan vi gjøre i Norge? Vi har forpliktet oss til å stanse tapet av biologisk mangfold, det vil si: økosystemer, naturtyper, arter og genetisk variasjon innen disse artene. Vi kjenner i overkant av 43 000 arter som har tilhold i Norge. Hva trenger vi for å ta vare på dem?

Regjeringen bestemte seg for en prioritering da Stortingsmeldingen Natur for livet ble lansert i 2016. Vi skulle fokusere på de artene som var mest truet av utryddelse, og der leveområdene i Norge er av stor betydning for artenes globale tilstand. Disse artene har mer enn 25 % av sin europeiske bestand i Norge, og er våre såkalte ansvarsarter.

Det er 90 slike sterkt og kritisk truede ansvarsarter i Norge; de spenner fra jerv i fjellet, grønlandshval i havet, urter på Svalbard og særnorske sopper til nyoppdagede biller som ennå ikke har fått norsk navn. Hvordan skal vi sikre at disse artene får bedre kår?

Cypha norvegica er en liten bille som ble beskrevet ny for vitenskapen i 2018. Arten er kjent fra bare én lokalitet med ugjødset kulturmark i Vågå kommune i Oppland. Foto: Arnstein Staverløkk ©NINA

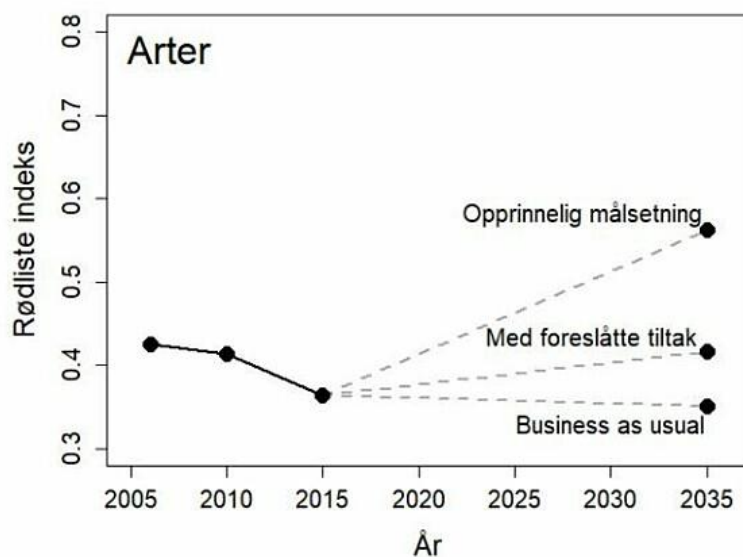
Oppgaven med å følge opp Regjeringens målsetning fikk Miljødirektoratet, og direktoratet ga Norsk institutt for naturforskning (NINA) et oppdrag med å vurdere hvordan vi kan bedre tilstanden for disse 90 artene innen 2035.

Vi utarbeidet [Fra Rød til Grønn-metoden](#); en metode for systematisk sammenstilling av kunnskap som identifiserer hvilke tiltak som er nødvendig for å flytte arter (minst) ett hakk ned på Rødlista for arter. Rødlista som utarbeides av Artsdatabanken, vurderer arter etter ulike, målbare kriterier for å finne ut hvor

stor risikoen er for at de dør ut. En rekke eksperter ble engasjert for å sammenstille kunnskap for de 90 truede ansvarsartene. Målsetningen var klar: identifisere tiltak som skal til for å forbedre artens bevaringsstatus fram mot 2035. Resultatet viser imidlertid at vi ikke kommer i mål.

Etter gjennomgangen av de nitti truede ansvarsartene, fant vi at vi bare kunne foreslå tiltak for tretti av dem. Bevaringsstatus for artene vi vurderte, vil bare marginalt bli bedre de neste 15 årene, gitt at vi prioriterer å gjennomføre de tiltakene som ble identifisert under Rød til Grønn-prosjektet. Hovedgrunnen er at vi mangler grunnleggende kunnskap om mange av artene som er i fare for å forsvinne. For å løse naturkrisen må vi med andre ord også løse artskunnskapskrisen.

Tre scenarier for bevaringsstatus for de 90 truede ansvarsartene vurdert i 2018. Et business-as-usual-scenarium, der bevaringsarbeid fortsetter på samme nivå som i dag, et scenarium der alle arter forbedrer status i henhold til opprinnelig målsetning, og ett dersom alle de tiltakene som er foreslått i Fra Rød til Grønn-prosjektet, gjennomføres. Kunnskapsmangel er et stort hinder for å nå opprinnelig målsetning. Figur: NINA

Skal vi greie å forbedre tilstanden til truede arter i Norge, trenger vi mer kunnskap om artene våre. Vi må vite hvilke arter vi har, hvor de lever, hvordan de lever, hva som truer dem og hva som skal til for å bevare dem. Til dette trenger vi spesialistkunnskap om arter. Vi har noen ekstremt gode artseksperter i Norge. Men: ekspertene er få, og rekrutteringen er syltynn; gjennom mange år med innsparinger har utdanningstilbudet ved universitetene gradvis blitt redusert. I tillegg er finansieringen av forskning, kartlegging og overvåking langt fra tilstrekkelig.

Å kunne identifisere og navngi arter er et eget fagfelt. De fleste arter er små og vanskelige å kjenne igjen. Det krever derfor tusenvis av timer å bli ekspert på en artsgruppe, gjennom dager og år med felterfaring og arbeid ved et mikroskop. Selv om ny teknologi som artsgjenkjenning av bilder på sikt kan bli et nyttig verktøy for mange, vil dette nødvendigvis bygge på forskningsresultater. I tillegg trenger vi spesialistkunnskap i bruk av genetiske metoder for å identifisere de mange artene som vanskelig lar seg bestemme med klassiske metoder, og som gjerne gjemmer seg i jord, ved og vann.

For å løse artskunnskapskrisen trengs systematisk og langvarig satsing på artskunnskap innenfor utdannings- og forskningsinstitusjonene. Samtidig må vi øke ressursene til kartlegging av arter og overvåking av tilstanden, truslene og tiltakene for artene. Artskunnskap er ferskvare og må hele tiden utvikles og oppdateres. For å få til en slik kunnskapsoppbygging trengs tett og godt samarbeid mellom universitet- og instituttsektoren, miljøforvaltningen og Artsdatabanken, som er den nasjonale kunnskapsbanken for naturmangfold.

Fra Rød til Grønn-metoden gir miljøforvaltningen avgjørende kunnskap om hvor skoen trykker, og gir et grunnlag for å utarbeide prioriterte planer for bevaring av norsk natur. Kanskje Artsdatabanken burde hoppe over en oppdatering av rødlista, og heller samarbeide med Miljødirektoratet om å bruke ressurser på å bygge opp kompetanse og kunnskap om utbredelse og levested for utvalgte truede arter? Norge vil da stå sterkere i arbeidet med å stanse tapet av natur.

[BLOGG](#)

[PLANTEPRESSA](#)

We were unable to load Disqus. If you are a moderator please see our [troubleshooting guide](#).

Om forskning.no

- [Forskning.no](#) er en nettavis med norske og internasjonale forskningsnyheter.
- [UNG.forskning.no](#) er nyheter om forskning for barn og unge.
- [Forskning.no](#) gis ut under [Redaktørplakaten](#).
- Ansvarlig redaktør / daglig leder: Nina Kristiansen, tlf 414 55 513 / nina@forskning.no
- Redaksjonssjef: Bjørnar Kjensli, tlf 942 43 567
- [Personvernerklæring](#)

Kontakt oss

epost@forskning.no / tlf 22 80 98 90

[Redaksjonen](#) – ansatte

Annonser/stillingsmarked:

Preben Forberg, tlf 413 10 879

Sandakerveien 24 C, Bygg D3

Pb 5 Torshov, 0412 Oslo

Følg oss

[@forskningno](#)

[/forskning.no](#)

[/UNG.forskning.no](#)

[/ScienceNorway.no](#)

